

Rozhovor: Peter Spišský

Osobnosť: Pavol Krška

Nedokončený rozhovor s Mirom Bázlikom

Hudba Plus: Hviezdne noci, n:ear...

koncerty, festivaly, opera

recenzie CD a kníh

Hudobný život
7-8/2025/R. 57

Slávka Zámečníková
Vždy sama sebou

60. Bratislavské hudobné slávnosti

BHS

© akad. maliarka Ivica Krošáková

19. 9. – 5. 10. 2025

Bratislava Music Festival
Musikfestspiele Bratislava
Fêtes de Musique de Bratislava

Hlavný usporiadateľ BHS
 slovenská filharmónia

 MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

BHS člen
Európskej
asociácie
festivalov EUROPEAN
FESTIVALS
ASSOCIATION

www.filharmonia.sk

Obsah

- Koncerty**
- 2 2 Domus & Hortus Artis – Viva Musica! Festival – Slovenský mládežnícky orchester
- Auris interna**
- 3 Boj o prežitie
- Z organového kokpitu**
- 6 Merci, Max
- Festivaly**
- 8 Festival J. K. Mertza – Slovenské historické organy – Hudba Modre
- Hudobné divadlo**
- 14 Bayreuth – Praha – Salzburg – Viedeň
- Rozhovory**
- 22 Byť vždy sama sebou (Slávka Zámečnicková)
- 28 Rétorika, tanec a gesto (Peter Spišský)
- Svedectvá doby**
- 34 Harmonický dodekafonik (Miroslav Bázlik)
- Osobnosť**
- 38 Pavol Krška: Človek a skladateľ
- Hudba Plus**
- 44 Hviezdne noci – n:ear – Milan Adamčiak
- Recenzie CD a kníh**
- 59 **Poviedka**
Koncert vo Varšave (E. Letňanová)

Editoriál

ANDREA SEREČINOVÁ

Prázdniny koncertných a divadelných sezón nikdy neznamenajú výrazný útlm hudobného života, len jeho špeciálny, letný režim, ktorý prirodzene reflektujeme aj v našom dvojčíse. Okrem klasických letných festivalov na Slovensku i v zahraničí sme si všimli aj podujatia vykračujúce z jasných žánrových mantinelov. Aj preto, že našu jazzovú rubriku postupne transformujeme do priestoru Hudba Plus, v ktorom budete nachádzať reflexiu viacerých neklasických žánrov – od jazzu cez world music, alternatívu, experimentálnu scénu až po tradičnú hudbu.

Dvojčíslo je vždy dobrou príležitosťou pre zaujímavé veľké materiály. Sme veľmi radi, že sa nám podarilo pripraviť dva exkluzívne rozhovory so špičkovými, medzinárodne etablovanými slovenskými interpretmi. Sopranistka Slávka Zámečnicková je už jednoznačne v kategórii mladej speváckej hviezdy, ktorá sa nezastavuje pri prvých medzinárodných úspechoch, ale ambiciózne kráča k ďalším metám. Viera Polakovičová ju spovedala v čase príprav viedenskej inscenácie *Predanej nevesty*, v čase, keď je ohlásený aj jej debut v La Scale. Z iného súdka sú úspechy barokového huslistu Petra Spišského, ktorý sa vypracoval na dôležitú postavu škandinávskej scény starej hudby a prináša nielen inšpirujúce svedectvo o svojej umeleckej ceste, ale aj podnetné názory o univerzálnych platných interpretačných prístupoch.

Klaviristka Elena Letňanová sa roky stretávala so skladateľom Miroslavom Bázlikom a o vzájomných debatách, ktoré metamorfovali od matematiky ku komentárom Bázlikových diel, si viedla záznamy. Skladateľ zomrel v auguste minulého roka, a tak si ho pripomínáme práve týmto „nedokončeným rozhovorom“.

Jeden zaujímavý materiál sme získali, žiaľ, pri smutnej udalosti. Zomrel skladateľ Pavol Krška. Jeho pôsobenie v ústraní v Žiline odrážalo jeho životné princípy, ktorým vládla skromnosť, neokázalosť a zmysel pre službu. Na stránkach *Hudobného života* naňho spomínajú jeho dvaja študenti-skladatelia, Lukáš Borzík a Peter Javorka, v duchu sa s ním lúčime mnohí, ktorých na žilinskom Konzervatóriu učil hudobnú teóriu...

:||

Mesačník **Hudobný život**/
7-8/2025 vychádza
v **Hudobnom centre**
Michalská 10, 815 36 Bratislava
IČO 00 164 836

Zapísané v zozname periodickej
tlače MK SR pod ev. číslom
EV 3605/09

Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea Serečinová (kontakt: andrea.serecinova@hc.sk, +421 2 20470420, 0905 643926), redaktori: Robert Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana Dekánková (jana.dekankova@hc.sk), Jana Zelenková (jana.zelenkova@hc.sk), externá redakčná spolupráca: Robert Bayer (robert.bayer@hc.sk), jazykové korektúry: Marcel Olšiak, korektúry českých textov: Lucie Lukášová, grafická úprava: Peter Beňo

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 2 20470460, fax: +421 2 20470421, distribucia@hc.sk) • **Adresa redakcie:** Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • **Grafický návrh:** Pergamen Trnava • **Tlač:** ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava • **Rozširuje:** Slovenská pošta, a. s., Mediaprint-Kapa a súkromní distributéri • **Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail:** predplatne@slposta.sk • **Objednávky do zahraničia** vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk • **Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu.** Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03 • **Indexové číslo** 49215. ISSN 13 35-41 40 (tlačené vydanie), ISSN 2729-7586 (online, pdf verzia) • **Obálka:** Slávka Zámečnicková ako Donna Anna v inscenácii Mozartovho Dona Giovanniho vo Viedenskej štátnej opere (réžia: Barrie Kosky, hudobné naštudovanie: Philippe Jordan, 2023). Foto: © Wiener Staatsoper / Ashley Taylor • **Názory a postoje** vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a krátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • **Vyhľadávať** v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Koncerty

13. 7. 2025

**Bratislava, Dom Albrechtovcov
Domus & Hortus Artis**

Mucha Quartet

Machajdík – Németh-Šamorínsky – Ravel

Mucha Quartet v záhrade
Domu Albrechtovcov
Foto: archív festivalu

Nedávno ma zaujala monografia Dietricha Schwanitza *Vzdelanosť ako živý dialóg s minulosťou* (Prostor, 2011), ktorá mapuje podiel vzdelania na inovácii životného plánu jedinca v dejinách ľudskej civilizácie. Venuje sa viacerým oblastiam ľudských činností a príznačný dôraz kladie na dejiny umenia, literatúry, hudby či tvorivosti. Na základe názvu knihy som si položila otázku: „*Môže byť aj hudobný festival formou vzdelanosti a dialógom s minulosťou?*“ Keďže festivaly prinášajú hudbu stáročí v živej interpretácii, formujú dramaturgiu i záujem publika, stávajú sa dôležitou súčasťou „poludštenia človeka“.

Pozvánka na festival komornej hudby Domus & Hortus Artis kladla dôraz na francúzsku hudbu a jej významný vplyv

na európske kultúry vrátane slovenskej. Festival, najdlhší na Slovensku, spojil jar-nú, letnú i časť jesennej scény do jedného „vlakú“. V dome a záhrade Alexandra a Jána Albrechtovcov sa od 24. apríla do 22. októbra 2025 uskutočňuje celý rad koncertných stretnutí v komornom šate. Po šiestich rokoch dospel festival do stabilizovaného celku s vyhranenou koncepciou, rešpektujúcou možnosti letnej dramaturgie, historickej zástavby a vnútroblokovej záhrady s pódium pod košatou čerešňou. Dalším znakom je striedanie

slovenských a zahraničných interpretov, ktorí počas leta radi vymenia kamenné sály za záhradné muzicírovanie napriek riziku, že sa občas pianissimo stratí v ru-chu veľkomesta. Čerešničkou na torte je príbehová dramaturgia jednotlivých koncertných večerov s poetickými názvami.

V polovici júla sa na festivale predstavil Mucha Quartet v programe nazvanom *Musica humana* podľa myšlienok T. S. Boethia. Inovačným prvkom v úvode koncertu bola svetová premiéra skladby Petra Machajdika z r. 2024 *Beyond The Abyss* (Za priepasťou). Jej ideovým východiskom bola podľa opisu v bulletine „*reakcia na deformáciu morálnych a etických hodnôt či úpadok slušnosti a tolerancie dnešnej doby*.“ Aj menej laický poslucháč pri počúvaní tejto silnej programovej skladby pocítil, že autor chce svoje animozity voči

Boj o prežitie

JAKUB FILIP

dobe vyriešiť umeleckým gestom. Choroby doby naberajú na intenzite a zlepšenie je v nedohľadne. Umenie je svedkom našich zlyhaní. V tejto skladbe som mala v závere pocit, že interpreti mohli pridať na gestickej agresivite, ktorú skladateľ vpísal do nôt. Možno viac drzého zvuku v závere...

Keďže si festival v tomto roku pripomenul 150. výročie narodenia Mauricea Ravela a 50. výročie úmrtia Štefana Németha-Šamorínskeho, zoskupenie uviedlo jeho *Sláčikové kvarteto g mol* (1947) a Ravelovo *Sláčikové kvarteto F dur* (1902–1903). Interpretácia oboch skladieb niesla znaky kvalitne naštudovaného hudobného príbehu. Medzi Ravelom a Šamorínskym je len 20-ročný vekový rozdiel, no medzi kvartetami oveľa väčší. Obsahujú rozdielne štýlové poetiky aj spôsob uplatnenia sláčikárskej sonoristiky, rytmických avantúr, sférických harmónií mladého Ravela, ako aj výboje Németha-Šamorínskeho, formovaného peštiansko-slovenskou fúziou. Ravel venoval kvarteto G. Faurému, Šamorínsky nesie znaky štúdií v Budapešti a vplyvu Bartóka. Mnohofarebné kvartetá s celým radom inovatívnych pasáží tvoria zvukovú skladačku, pexeso – ale s prekvapeniami, ktoré inovujú našu pamäť vo veľkom časovom odstupe od ich vzniku.

Koncert bol spojením výborného interpretačného výkonu, poctivej muzikantskej dravosti a kvalitnej dramaturgie. Uvedenie oboch diel ponúklo pôsobivý kontrast a cennú lekciiu o dobových vplyvoch francúzskej a cezhraničnej budapeštianskej hudobnej scény. Nie náhodou dali Boethiove myšlienky názov tomuto koncertu. Jeho osud bol totiž krutý, doslova „za priepasťou“... Ako vynikajúci prekladateľ z gréčtiny sa veľa rokov úspešne venoval prekladom antickej literatúry do latinčiny, čím silne ovplyvnil vývoj latinského Západu. Prijal ponuku vstúpiť do politiky, no keďže bol neúplatný a neobozretný, neprávom ho obvinili zo sprisahania a v roku 525 bol bez súdneho procesu popravený. Tento rok si pripomíname 1500. výročie jeho úmrtia. Vo väzení napísal spis *Útecha z filozofie* s odkazom, že „*filozofia je láskou k múdrosti, a teda vlastne láskou k Bohu*“. Urobte si paralely so súčasnosťou...

MELÁNIA PUŠKÁŠOVÁ

Keď zložitost'vzbudzuje podozrenie a ticho sa považuje za slabost', je čas na zmenu. A táto zmena znamená, že je znovu potrebné tvoriť nie proti, ale v prospech niečoho. V dejinách európskej hudby bolo mnoho okamihov, keď ona sama narazila na tvrdý odpor. Čím hlbšie do histórie siahneme, tým zreteľnejšie vidíme, nakoľko bola hudba funkčným, spoločenským médiom. Novoty a inovácie neboli priveľmi žiadané. Napriek tomu k nim dochádzalo – opatrne, umne a s gráciou.

V polovici 16. stor. nastala v Európe významná udalosť – Trientský koncil. Išlo o reakciu katolíckej cirkvi na reformáciu, ktorá prehodnocovala množstvo otázok cirkevného života. Výnimkou, samozrejme, nebola ani hudba – najmä viachlasná, vokálna a úzko prepojená s liturgiou. Malo jej vraj totiž byť príliš, mala byť príliš zložitá, rozptyľujúca a nezrozumiteľná. Rozhodne nemala byť v centre pozornosti, pretože tam mal byť Boh. Mala teda byť len „tichým“ médiom?

Na túto otázku mal odpovedať Giovanni Pierluigi da Palestrina, ktorého päťsté výročie narodenia si tento rok hudobný svet pripomína. Z pochopiteľných dôvodov odpoveďou nemal byť protest či hnev, ale samotná hudba. Mal ukázať, že polyfónia nemusí byť „márnivá“ a môže živo dýchať zrozumiteľnosťou slov a adekvátnou vážnosťou, ktorú si liturgická prax vyžadovala. Tak ako to počujeme a cítime v Missa Papae Marcelli. „Stará hudba“, obsahujúca množstvo imitácií, vrstvenia a akejsi údajnej štruktúrálnej nezrozumiteľnosti, ktorá mala potláčať vlastnú funkčnosť vo vzťahu k liturgickej praxi, bola na koncile predmetom diskusií a mnohými potentátmi bola vnímaná ako „lascívna“ a „nečistá“. Dodnes ostáva iba legendou, že Palestrina svojou šesťhlasnou omšou skomponovanou vo voľnom štýle presvedčil cirkevnú elitu, aby celkom nezakázala polyfóniu v liturgii.

S istotou však vieme, že skladateľ nastolil nový trend, ktorý bol neskôr hojne nasledovaný. Prišiel s hudbou, ktorá znela ako odpoveď, akoby bez nárokov, ako akési vnútorné áno svetu, ktorý sa prinajmenšom zdanlivo rozpadal. Ako významný predstaviteľ hudobného umenia svojej doby sa Palestrina ocitol v situácii, keď musel nájsť spôsob na obhajobu hudby – a nielen tej svojej. Musel nájsť balans medzi náhlými zmenami a svetom pevných záchytných bodov.

Možno aj dnes stojí otázka zhruba takto: Nie sme opäť v období, keď sa hudba a umenie všeobecne musia obhajovať? Keď zložitost'vzbudzuje podozrenie a ticho sa považuje za slabost', a keď si zamieňame zrozumiteľnosť s plytkosťou a silu s hlasitosťou?

Palestrinova hudba prežila skúšku časom vo svojej dobe a stáročiami plynúcimi až do súčasnosti, a to možno práve preto, že v čase krízy nehľadala výstup na výsluní, za samoučelnou pozornosťou, za márnivou slávou, ale, naopak, hľadala cestu dovnútra. Zdá sa, ako keby jeho hudba vôbec o ničom nepresviedčala, ale rovno mala pravdu. Ako keby ukazovala pokoj, ktorý nejestvuje vďaka absencii pohybu a zmeny, strnulosti a ľpení na minulosti, ale vďaka rovnováhe. Ideovej aj remeselnej. A tak vyhrala boj o prežitie. ||

Mnohofarebné kvartetá s celým radom inovatívnych pasáží tvoria zvukovú skladačku.

26. 7. 2025

Bratislava, Koncertná sieň

Klarisky

Viva Musica! Festival

Haimoni Balgavá, Kristína Smetanová
Balgavá – Honegger – Rheinberger –
– Debussy – Smetanová

Dve klaviristky a skladateľky, pútavý program tematicky zameraný na prírodné fenomény, najmä na vodu. Asi takýto bol recept na úspech prvého z vystúpení klavírneho dua Haimoni Balgavá – Kristína Smetanová na tohtoročnom festivale Viva Musica! A treba povedať, že zafungoval absolútne spoľahlivo, bratislavský Kostol klarisiek, kam sa pre nepriazeň počasia (s ohľadom na prítomnosť koncertného krídla na pódiu bolo lepšie ponechať vodný živý v čisto metaforickej rovine...) koncert presunul z plánovaného Sadu Janka Kráľa, bol viac ako úctyhodne zaplnený. A dôvodom rozhodne nemuselo byť, že išlo o jedno z podujatí, ktoré festival poskytol publiku bezplatne.

Večer sa začal v duchu prírodného rituálu; obe dámy, odedé v róbach stáby vodné víly obradne prešli uličkou medzi sedadlami, sprevádzajúc sa hrou na kalmibe a hrkálke (rod shaker), kým sa usadili za koncertným nástrojom. Vizualita typická pre festival, ktorý dbá o to, aby v prezentácii jeho koncertov bola aj štipka onoho „glamour“, vizuálneho lesku. No nebolo by to nič platné, keby interpreti zľavili z kvalitatívnych nárokov. Po tejto stránke obe protagonistky nič neponechali na náhodu, vystúpeniu predchádzala dôkladná príprava, najmä preto, že obe išli s kožou na trh v interpretačnej aj autorskej role. Najprv Haimoni Balgavá, ktorá so svojou spoluhráčkou publiku predstavila svoj cyklus štvorročných miniatúr s názvom *Plesá*. Šesť skladbičiek, odkazujúcich na ľadovcové jazerá vo švajčiarskych, lichtenštajnských aj v slovenských horách, príjemne osviežilo a potešilo farbistou a komunikatívnou hudobnou rečou, pianistickou efektnosťou, ktorá však nedusila spontánnosť poradne ideálne nastolených a spracovaných myšlienok.

K. Smetanová a H. Balgavá v
Kostole klarisiek
Foto: Z. Hanout

Letné pastore mladého Arthura Honeggera (bez informácie o autorovi štvorročnej transkripcie) bolo šarmantným uvedením do francúzskej kompozičnej poetiky s neprepočítateľnými echami Debussyho a raného Stravinského. Interpretky dokázali verne reprodukovat dynamickú proporčnosť aj ducha francúzskej ľahkosti a bezstarostnosti, ktoré vanú z oveľa známejšej orchestrálnej verzie diela. Je možné, že dojmu do istej miery napomohla aj „vlhká“ akustika gotického chrámu, ktorá je, najmä pri hudbe pre klavír, dvojsečnou zbraňou.

Tarantella zo štvorročnej *Sonáty op. 122* Josepha Rheinbergera bola efektným (a v dramaturgii večera jediným) vykročením smerom k štandardnému nemecckému repertoáru, zemitým kontrastom k francúzskej kvetnatosti a tekutosti prevládajúceho vodného živlu. Tu už bola akustika skôr nepriateľom, no možno nie až natoľko ako v nasledujúcom čísle programu.

K výberu štvorročnej transkripcie *Mora* Clauda Debussyho (Jeho vlastnej? Z bulletinu sme sa to opäť nedozvedeli...)

Tarantella zo štvorročnej Sonáty op. 122 Josepha Rheinbergera bola efektným vykročením.